YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

29 päivänä lokakuuta 2009 *

Asiassa C-29/08,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Regeringsrätten (Ruotsi) on esittänyt 17.1.2008 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 25.1.2008, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Skatteverket

vastaan

AB SKF,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: kuudennen jaoston puheenjohtaja P. Lindh, joka hoitaa kolmannen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit A. Rosas ja U. Lõhmus (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: ruotsi.

julkisasiamies: P. Mengozzi,
kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 4.12.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Skatteverket, asiamiehenään B. Persson,

– AB SKF, edustajinaan advokat R. Treutiger ja advokat O. Henkow,

– Ruotsin hallitus, asiamiehinään K. Petkovska ja A. Engman,

– Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma ja C. Blaschke,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Z. Bryanston-Cross, avustajanaan barrister I. Hutton,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään J. Enegren ja D. Triantafyllou,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.2.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17.5.1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY (EYVL L 145, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 10.4.1995 annetulla neuvoston direktiivillä 95/7/EY (EYVL L 102, s. 18; jäljempänä kuudes direktiivi), 2 artiklan, 4 artiklan, 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdan ja 17 artiklan sekä yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY (EUVL L 347, s. 1) 2 artiklan, 9 artiklan, 135 artiklan 1 kohdan f alakohdan ja 168 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Skatteverket (veroviranomainen) ja AB SKF (jäljempänä SKF) ja jossa on kyse Skatterättsnämndenin (keskusverolautakunta) SKF:n hakemuksen perusteella antamasta ennakkotiedosta, joka koskee oikeutta vähentää SKF:n osakkeiden luovutustoimen yhteydessä hankkimistaan palveluista maksettava arvonlisävero.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta 11.4.1967 annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin 67/227/ETY (EYVL 1967, 71, s. 1301) 2 artiklan toisessa kohdassa säädetään, että ”jokaisesta liiketoimesta on kannettava tavaran tai palvelun hinnan perusteella tähän tavaraan tai palveluun sovellettavan verokannan mukaan laskettu arvonlisävero, josta on vähennetty hinnan muodostavista osista välittömästi kannetun arvonlisäveron määrä”.

4 Kuudennen direktiivin 2 artiklan 1 alakohdan mukaan arvonlisäveroa on kannettava verovelvollisen tässä ominaisuudessaan maan alueella suorittamasta vastikkeellisesta tavaroiden luovutuksesta ja palvelujen suorituksesta.

5 Kuudennen direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. ’Verovelvollisella’ tarkoitetaan jokaista, joka itsenäisesti harjoittaa missä tahansa jotakin 2 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa, riippumatta tämän toiminnan tarkoituksesta tai tuloksesta.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa on kaikki tuottajan, kauppiaan tai palvelujen suorittajan harjoittama toiminta, mukaan lukien kaivostoiminta, maataloustoiminta ja vapaa ammattitoiminta tai vastaava. Taloudellisena toimintana on pidettävä myös liiketoimintaa, joka käsittää aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntämistä jatkuvaluontoisessa tulonsaantitarkoituksessa.

– –”

6 Kuudennen direktiivin 5 artiklan 8 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat vastikkeellisesti tai vastikkeettomasti taikka osakkaan yhtiöön sijoittamana osuutena yhtiölle – – siirretyn [varallisuuskokonaisuuden ja sen osan] osalta katsoa, että tavaroiden luovutusta ei ole tapahtunut ja että saajaa on pidettävä luovuttajan toiminnan jatkajana. – –”

7 Kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaan palvelujen suoritus voi käsittää muun muassa aineettoman omaisuuden luovutuksen riippumatta siitä, perustuuko luovutus saantokirjaan vai ei.

8 Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on vapautettava arvonlisäverosta ”liiketoimet, mukaan lukien välitys mutta lukuun ottamatta hallin[nointia] ja tallessapitoa, jotka koskevat osakkeita, yhtiö- ja yhteenliittymäosuuksia, obligaatioita ja muita arvopapereita – –”.

9 Kyseisen direktiivin 17 artikla, sellaisena kuin se on muutettuna saman direktiivin 28 f artiklan 1 kohdassa, koskee vähennysoikeuden syntymistä ja laajuutta. Sen 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Vähennysoikeus syntyy, kun vähennyskelpoista veroa koskeva verosaatava syntyy.

2. Jos tavaroita ja palveluja käytetään verovelvollisen verollisiin liiketoimiin, verovelvollinen saa vähentää verosta, jonka on velvollinen maksamaan:

a) arvonlisäver[on], joka on maan alueella maksettu tai maksettava tavaroista tai palveluista, jotka toinen verovelvollinen on toimittanut tai toimittaa hänelle;

– –”

10 Direktiivillä 2006/112 kumottiin ja korvattiin 1.1.2007 lukien tuohon asti voimassa ollut arvonlisäveroa koskeva yhteisön lainsäädäntö, erityisesti kuudes direktiivi. Direktiivin 2006/112 ensimmäisen ja kolmannen perustelukappaleen mukaan kuudennen direktiivin uudelleenmuotoilu oli tarpeen, jotta voitiin varmistaa kaikkien sovellettavien säännösten selkeä ja toimiva esitystapa laatimalla uudelleen direktiivin rakenne ja sanamuoto, vaikka ei periaatteessa muuteta sisällöllisesti olemassa olevaa lainsäädäntöä.

11 Tämän direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Arvonlisäveroa on suoritettava seuraavista liiketoimista:

a) verovelvollisen tässä ominaisuudessaan jäsenvaltion alueella suorittamasta vastikkeellisesta tavaroiden luovutuksesta;

– –

c) verovelvollisen tässä ominaisuudessaan jäsenvaltion alueella suorittamasta vastikkeellisesta palvelujen suorituksesta;

– –”

12 Kyseisen direktiivin 9 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”’Verovelvollisella’ tarkoitetaan jokaista, joka itsenäisesti missä tahansa harjoittaa liiketoimintaa, riippumatta tämän toiminnan tarkoituksesta tai tuloksesta.

’Liiketoimintana’ pidetään kaikkea tuottajan, kauppiaan tai palvelujen suorittajan harjoittamaa toimintaa, mukaan lukien kaivostoiminta, maataloustoiminta ja vapaa ammattitoiminta tai vastaava. Liiketoimintana pidetään erityisesti aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntämistä jatkuvaluontoisessa tulonsaantitarkoituksessa.”

13 Direktiivin 2006/112 19 artiklan ensimmäinen alakohta vastaa kuudennen direktiivin 5 artiklan 8 kohdan ensimmäistä virkettä.

14 Direktiivin 2006/112 25 artiklan a alakohdan mukaan palvelujen suoritus voi käsittää muun muassa aineettoman omaisuuden luovutuksen riippumatta siitä, perustuuko luovutus saantokirjaan vai ei.

15 Kyseisen direktiivin 135 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava verosta ”liiketoimet, mukaan lukien välitys mutta lukuun ottamatta hallin[nointia] ja tallessapitoa, jotka koskevat osakkeita, yhtiö- ja yhteenliittymäosuuksia, obligaatioita ja muita arvopapereita, ei kuitenkaan tavaroiden hallintaan oikeuttavia asiakirjoja ja 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja oikeuksia ja arvopapereita”.

16 Direktiivin 2006/112 168 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Siltä osin kuin tavaroita ja palveluja käytetään verovelvollisen verollisiin liiketoimiin, verovelvollisella on oikeus siinä jäsenvaltiossa, jossa tämä suorittaa kyseiset liiketoimet, vähentää verosta, jonka tämä on velvollinen maksamaan, seuraavat määrät:

a) arvonlisävero, joka on kyseisen jäsenvaltion alueella maksettava tai maksettu tavaroista tai palveluista, jotka toinen verovelvollinen on luovuttanut tai luovuttaa tälle;

– –”

Kansallinen säännöstö

17 Arvonlisäverolain (1994:200) (mervärdesskattelagen), joka on annettu 30.3.1994, 1 luvun 1 §:ssä säädetään, että arvonlisäveroa maksetaan valtiolle Ruotsin alueella tapahtuneesta veronalaisesta tavaroiden luovutuksesta tai palvelujen suorituksesta, joka tapahtuu liiketoiminnan yhteydessä.

18 Arvonlisäverolain 3 luvun 9 §:ssä säädetään, että muun muassa arvopaperikauppa on vapautettu arvonlisäverosta. Arvopaperikaupalla tarkoitetaan osakkeiden, muiden osuuksien ja saatavien myyntiä ja välitystä riippumatta siitä, perustuuko tämä arvopaperiin vai ei, ja investointirahastojen hallinnointia.

19 Arvonlisäverolain 8 luvun 3 §:ssä säädetään, että jos tavarat ja palvelut käytetään verovelvollisen arvonlisäveron alaiseen toimintaan, tällä on oikeus vähentää ostoihin tai maahantuontiin sisältyvä arvonlisävero.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

20 SKF-osakeyhtiö on useissa eri maissa toimintaansa harjoittavan teollisuuskonsernin emoyhtiö. Se osallistuu aktiivisesti sen tytäryhtiöiden liikkeenjohtoon ja suorittaa niille korvausta vastaan palveluja, esimerkiksi johto-, hallinto- ja markkinointipalveluja. Nämä palvelut laskutetaan tytäryhtiöiltä, ja SKF on velvollinen maksamaan niistä arvonlisäveroa.

21 SKF aikoo uudistaa konsernin rakennetta ja tässä yhteydessä luopua erään kokonaan omistamansa tytäryhtiön (jäljempänä tytäryhtiö) harjoittamasta toiminnasta luovutta-

malla kaikki sen osakkeet. Lisäksi se aikoo luopua 26,5 prosentin osuudestaan eräässä toisessa yhtiössä (jäljempänä osakkuusyhtiö), josta se on aikaisemmin omistanut 100 prosenttia ja jolle se vastaavasti suoritti emoyhtiönä arvonlisäveron alaisia palveluja. Luovutusten syynä on varojen kerääminen konsernin muiden toimintojen rahoittamiseksi. Kyseisten luovutusten toteuttamiseksi SKF aikoo käyttää palveluja omaisuuden arvostamiseen ja neuvotteluissa avustamiseen sekä lakimiespalveluja sopimusten laatimisessa. Näistä palveluista on maksettava arvonlisävero.

22 Saadakseen selvyyden luovutusten veroseurauksista SKF haki Skatterättsnämndeniltä ennakkotietoa oikeudesta vähentää tytäryhtiön ja osakkuusyhtiön osakkeiden luovutuksen yhteydessä hankittavista palveluista maksettava arvonlisävero.

23 Skatterättsnämnden totesi 12.1.2007 tekemässään ennakkotietopäätöksessä, että SKF:llä oli kummassakin tapauksessa oikeus vähentää hankittavista palveluista maksettava arvonlisävero. Se katsoi, että SKF:n tytäryhtiölle ja osakkuusyhtiölle suorittamat palvelut ovat taloudellista toimintaa ja että näiden yhtiöiden hankkimisesta aiheutuneisiin kustannuksiin sisältynyt arvonlisävero on vähennyskelpoista. Vastaavasti tästä toiminnasta luopumisesta aiheutuviin kustannuksiin sisältyvän arvonlisäveron on myös oltava vähennyskelpoista. Se, että osakkuusyhtiön toiminta tämän jälkeen vähittäin lopetetaan, ei vaikuta tähän.

24 Skatteverket on valittanut tästä päätöksestä ennakkoratkaisupyynnön esittäneeseen tuomioistuimeen ja väittänyt, että hankittavista palveluista maksettava arvolisävero ei ole vähennyskelpoinen. SKF on puolestaan vaatinut Skatterättsnämndenin ennakkotiedon pysyttämistä.

25 Näissä olosuhteissa Regeringsrätten päätti lykätä asian ratkaisua ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [kuudennen direktiivin] 2 ja 4 artiklaa ja [direktiivin 2006/112] 2 ja 9 artiklaa tulkittava siten, että kun verovelvollinen henkilö, jonka verovelvollisuus perustuu [arvonlisäverollisten] palvelujen myyntiin tytäryhtiölle, luovuttaa osuutensa tytäryhtiöstä, luovutus on liiketoimi, joka on katsottava kuuluvaksi arvonlisäveron alaisuuteen?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan, että luovutus on veronalainen liiketoimi, kuuluuko se [kuudennen direktiivin] 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdassa ja [direktiivin 2006/112] 135 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitettuun osakkeita koskevien liiketoimien verovapautuksen alaan?

3) Siitä riippumatta, miten edellisiin kysymyksiin vastataan, voiko yleiskuluja koskeva vähennysoikeus syntyä luovutukseen suoraan liittyvien kustannusten osalta?

4) Onko edellisiin kysymyksiin annettavan vastauksen kannalta merkitystä sillä, että tytäryhtiön osakkeet luovutetaan vähittäin?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

26 Ensimmäisellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti, onko kuudennen direktiivin 2 artiklan 1 kohtaa ja 4 artiklan 1 ja 2 kohtaa sekä direktiivin 2006/112 2 artiklan 1 kohtaa ja 9 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että kun emoyhtiö luovuttaa kaikki kokonaan omistamansa tytäryhtiön osakkeet sekä jäljellä olevan osuutensa aiemmin kokonaan omistamastaan osakkuusyhtiöstä ja kun emoyhtiö on suorittanut näille arvonlisäverollisia palveluja, luovutus on taloudellista toimintaa, joka kuuluu kyseisten direktiivien soveltamisalaan.

27 Aluksi on palautettava mieleen, että kuudennen direktiivin 2 artiklasta ja direktiivin 2006/112 2 artiklan 1 kohdasta, joissa määritellään arvonlisäveron soveltamisala, seuraa, että tätä veroa kannetaan jäsenvaltion alueella ainoastaan toiminnasta, joka on luonteeltaan taloudellista. Kuudennen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan ja direktiivin 2006/112 9 artiklan mukaan verovelvollisella tarkoitetaan jokaista, joka itsenäisesti harjoittaa mitä tahansa taloudellista toimintaa (liiketoimintaa). Kuudennen direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa määritellään taloudellisen toiminnan käsite, johon kuuluu kaikki tuottajan, kauppiaan tai palvelujen suorittajan harjoittama toiminta ja erityisesti sellainen toiminta, joka käsittää aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntämistä jatkuvaluonteisessa tulonsaantitarkoituksessa.

28 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan pelkkä osakkeiden hankkiminen, omistaminen ja myynti eivät voi itsessään olla kuudennessa direktiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa (ks. erityisesti asia C-77/01, EDM, tuomio 29.4.2007, Kok., s. I-4295, 59 kohta ja asia C-435/05, Investrand, tuomio 8.2.2007, Kok., s. I-1315, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Näihin toimiin ei näet liity omaisuuden hyödyntämistä jatkuvaluontoisessa tulonsaantitarkoituksessa, koska ainoa näistä toimista saatava palkkio muodostuu näiden osakkeiden myynnistä mahdollisesti saatavasta voitosta (ks. vastaavasti em. asia EDM, tuomion 58 kohta).

29 Yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt, että ainoastaan sellaiset maksut, jotka ovat vastike liiketoimesta tai taloudellisesta toiminnasta, kuuluvat arvonlisäveron soveltamisalaan ja että näin ei ole sellaisten maksujen osalta, jotka ovat seurausta pelkästä omaisuuden omistamisesta, kuten esimerkiksi osingot ja muu osakkeista saatava tuotto (ks. vastaavasti asia C-333/91, Sofitam, tuomio 22.6.1993, Kok., s. I-3513, 13 kohta; asia C-80/95, Harnas & Helm, tuomio 6.2.1997, Kok., s. I-745, 15 kohta ja em. asia EDM, tuomion 49 kohta).

30 Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin katsonut, että tilanne on toinen, jos osuuksien hankkimiseen toisessa yrityksessä liittyy suora tai välillinen osallistuminen sen yhtiön hallinnointiin, josta osuuksien hankkiminen tapahtuu, mutta tällaisena osallistumisena ei kuitenkaan pidetä niiden oikeuksien käyttämistä, joita osuuksien hankkijalla on osakkeenomistajana tai yhtiömiehenä (ks. asia C-60/90, Polysar Investments Netherlands, tuomio 20.6.1991, Kok., s. I-3111, Kok. Ep. XI, s. I-239, 14 kohta; asia C-142/99, Floridienne ja Berginvest, tuomio 14.11.2000, Kok., s. I-9567, 18 kohta; asia C-102/00, Welthgrove, määräys 12.7.2001, Kok., s. I-5679, 15 kohta ja asia C-16/00, Cibo Participations, tuomio 27.9.2001, Kok., s. I-6663, 20 kohta), sikäli kuin tällainen osallistuminen merkitsee sellaisten liiketoimien suorittamista, joista on kuudennen direktiivin 2 artiklan nojalla suoritettava arvonlisävero ja joihin kuuluvat hallinto-, kirjanpito- ja tietotekniikkapalvelujen kaltaiset suoritukset (em. asia Floridienne ja Berginvest, tuomion 19 kohta; em. asia Welthgrove, määräyksen 16 kohta; em. asia Cibo Participations, tuomion 21 kohta ja asia C-305/01, MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring, tuomio 26.6.2003, Kok., s. I-6729, 46 kohta).

31 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että liiketoimet, jotka koskevat osakkeita tai yhtiöosuuksia, kuuluvat arvonlisäveron soveltamisalaan, jos ne on suoritettu arvopaperikauppaa koskevana liiketoimintana tarkoituksin osallistua suoraan tai epäsuorasti osakkuuden hankinnan kohteena olevien yhtiöiden hallinnointiin tai jos niitä on pidettävä verollisen toiminnan välittömänä, pysyvänä ja välttämättömänä jatkeena (ks. erityisesti asia C-155/94, Wellcome Trust, tuomio 20.6.1996, Kok., s. I-3013, 35 kohta ja em. asia Harnas & Helm, tuomion 16 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Esillä olevassa asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että SKF, joka on teollisuuskonsernin emoyhtiö, on osallistunut tytäryhtiön ja osakkuusyhtiön hallinnointiin toimittamalla niille vastiketta vastaan erilaisia hallinto-, kirjanpito- ja markkinointipalveluja, joista se on velvollinen maksamaan arvonlisäveroa.

33 Luovuttamalla kaikki tytäryhtiössä ja osakkuusyhtiössä omistamansa osakkeet SKF lakkauttaa omistuksensa näissä yhtiöissä. Kyseisen luovutuksen, jonka emoyhtiö toteuttaa konsernin rakenteen uudistamista varten, voidaan katsoa olevan liiketoimi, jolla pyritään saamaan jatkuvaluonteisia tuloja toiminnasta, joka menee pelkkää osakkeiden myyntiä pidemmälle (ks. vastaavasti asia C-465/03, Kretztechnik, tuomio 26.5.2005, Kok., s. I-4357, 20 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tällä liiketoimella on suora yhteys konsernin harjoittaman toiminnan organisointiin, ja sitä on näin ollen pidettävä edellä tämän tuomion 31 kohdassa viitatussa oikeuskäytännössä tarkoitettuna, verovelvollisen verollisen liiketoiminnan välittömänä, pysyvänä ja välttämättömänä jatkeena. Tällainen liiketoimi kuuluu näin ollen arvonlisäveron soveltamisalaan.

34 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 34 kohdassa, tämä toteamus on yhteensopiva yhdenvertaisen kohtelun ja verotuksen neutraalisuuden periaatteiden kanssa, jotka edellyttävät, että sellaiset arviot, joissa myönnetään emoyhtiön sellaisten osuuksien hankintojen taloudellinen luonne, joihin liittyy emoyhtiön osallistuminen tytäryhtiöiden ja osakkuusyhtiöiden hallinnointiin, ulotetaan koskemaan tällaisten osuuksien sellaisia luovutustilanteita, joiden yhteydessä tällainen osallistuminen päättyy (ks. analogisesti em. asia Wellcome Trust, tuomion 33 kohta ja em. asia Kretztechnik, tuomion 19 kohta).

35 Euroopan yhteisöjen komissio väittää kyseisen liiketoimen luonteen osalta, että se pitäisi rinnastaa kuudennen direktiivin 5 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuun varallisuuskokonaisuuden tai sen osan siirtoon, jonka on tavaroiden luovutuksena katsottava olevan taloudellista toimintaa. Komission mukaan yhtiön koko varallisuuden myynti ja sen kaikkien osakkeiden myynti vastaavat toiminnallisesti toisiaan.

36 Tämän osalta on muistettava, että kuudennen arvonlisäverodirektiivin 5 artiklan 8 kohdan ensimmäisessä virkkeessä samoin kuin direktiivin 2006/112 19 artiklan ensimmäisen kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetään, että jäsenvaltiot voivat varallisuuskokonaisuuden tai sen osan siirron osalta katsoa, että tavaroiden luovutusta ei ole tapahtunut ja että saajaa on pidettävä luovuttajan toiminnan jatkajana. Tästä seuraa, että kun jäsenvaltio on käyttänyt tätä oikeuttaan, varallisuuskokonaisuuden tai sen osan siirtoa ei pidetä kuudennessa direktiivissä tarkoitettuna tavaroiden luovutuksena. Kyseisen direktiivin 2 artiklan mukaan tällainen luovutus ei siis ole

arvonlisäverollinen (ks. asia C-408/98, Abbey National, tuomio 22.2.2001, Kok., s. I-1361, 30 kohta ja asia C-497/01, Zita Modes, tuomio 27.11.2003, Kok., s. I-14393, 29 kohta).

37 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut käsitettä varallisuuskokonaisuuden tai sen osan siirto niin, että se kattaa siirron, joka käsittää liikkeen tai yrityksen itsenäisen osan, joka muodostuu aineellisista ja mahdollisesti aineettomista osatekijöistä, jotka yhdessä muodostavat yrityksen tai sen osan, joka voi harjoittaa itsenäistä taloudellista toimintaa, mutta se ei kata pelkkää omaisuuden luovutusta, kuten tuotevaraston myyntiä (ks. em. asia Zita Modes, tuomion 40 kohta).

38 Esillä olevassa asiassa yhteisöjen tuomioistuimelle toimitetun asiakirja-aineiston perusteella ei ole mahdollista selvittää, onko tytäryhtiön ja osakkuusyhtiön osakkeiden myynnin seurauksena kyseisten yritysten varallisuus luovutettu kokonaan tai osittain. Lisäksi SKF on todennut istunnossa, ettei ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ole edes tuonut esiin kysymystä kuudennen direktiivin 5 artiklan 8 kohdan mahdollisesta soveltamisesta esillä olevassa asiassa.

39 Tältä osin on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on yhteisöjen tuomioistuinten ja kansallisten tuomioistuinten välisen toimivallanjaon mukaisesti ottaa huomioon ennakkoratkaisukysymykseen liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat sellaisina kuin ne on ennakkoratkaisupyynnössä esitetty (ks. erityisesti yhdistetyt asiat C-482/01 ja C-493/01, Orfanopoulos ja Oliveri, tuomio 29.4.2004, Kok., s. I-5257, 42 kohta; asia C-341/05, Laval un Partneri, tuomio 18.12.2007, Kok., s. I-11767, 47 kohta ja asia C-244/06, Dynamic Medien, tuomio 14.2.2008, Kok., s. I-505, 19 kohta).

40 Vaikka oletettaisiinkin, että kuudennen direktiivin 5 artiklan 8 kohtaa tai direktiivin 2006/112 19 artiklan ensimmäistä kohtaa voidaan soveltaa pääasian kohteena olevan kaltaiseen liiketoimeen, mikä ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on

selvitettävä, on huomautettava, että SKF ja Ruotsin hallitus ovat todenneet istunnossa, että Ruotsin kuningaskunta on valinnut näissä säännöksissä säädetyn mahdollisuuden katsoa, että varallisuuskokonaisuuden siirto ei kuulu kuudennen direktiivin soveltamisalaan. Tällaisessa tapauksessa osakkeiden luovutus, joka johtaa varallisuuskokonaisuuden siirtoon, ei ole arvonlisäverollista taloudellista toimintaa.

41 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että kuudennen direktiivin 2 artiklan 1 kohtaa ja 4 artiklan 1 ja 2 kohtaa sekä direktiivin 2006/112 2 artiklan 1 kohtaa ja 9 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kun emoyhtiö luovuttaa kaikki kokonaan omistamansa tytäryhtiön osakkeet sekä jäljellä olevan osuutensa aiemmin kokonaan omistamastaan osakkuusyhtiöstä ja kun emoyhtiö on suorittanut näille arvonlisäverollisia palveluja, luovutus on taloudellista toimintaa, joka kuuluu kyseisten direktiivien soveltamisalaan. Jos kuitenkin osakkeiden luovutus voidaan rinnastaa kuudennen direktiivin 5 artiklan 8 kohdassa tai direktiivin 2006/112 19 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuun varallisuuskokonaisuuden tai sen osan luovutukseen ja jos kyseinen jäsenvaltio on valinnut näissä säännöksissä säädetyn mahdollisuuden, tämä liiketoimi ei ole arvonlisäverollista taloudellista toimintaa.

Toinen kysymys

42 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti, onko pääasian kohteena olevan kaltainen osakkeiden luovutus siinä tapauksessa, että se kuuluu arvonlisäveron soveltamisalaan, vapautettava tästä verosta kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdan ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan f alakohdan nojalla.

43 Ruotsin ja Saksan hallitukset katsovat, että kaikki osakkeiden myynti on vapautettu arvonlisäverosta kyseisten säännösten nojalla, jos se on taloudellista toimintaa.

44 Komissio sitä vastoin katsoo, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdassa ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan f alakohdassa säädetty vapautus koskee ainoastaan arvopaperikauppaa koskevan liiketoiminnan yhteydessä suoritettavia toimia. Pääasian kohteena olevan liiketoimen on kuitenkin katsottava olevan emoyhtiön varallisuuden strategista uudelleenorganisointia, joka on toteutettu tarkoituksena kerätä varoja konsernin muiden toimintojen rahoittamiseksi. Komission mukaan tällainen liiketoimi ei ole osa tämän yhtiön tavanomaista liiketoimintaa eikä kuulu edellä mainituissa säännöksissä säädetyn vapautuksen piiriin.

45 On muistutettava, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdan samoin kuin direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava arvonlisäverosta ”liiketoimet, mukaan lukien välitys mutta lukuun ottamatta hallin[nointia] ja tallessapitoa, jotka koskevat osakkeita, yhtiö- ja yhteenliittymäosuuksia, obligaatioita ja muita arvopapereita – –”.

46 Vaikka onkin totta, että kuudennen direktiivin 13 artiklassa tarkoitettujen vapautusten määrittelyyn käytettyä sanamuotoa on tulkittava suppeasti, koska nämä vapautukset ovat poikkeus siitä yleisestä periaatteesta, jonka mukaan arvonlisäveroa peritään jokaisesta verovelvollisen vastikkeellisesta palvelusta (ks. erityisesti em. asia MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring, tuomion 63 kohta ja asia C-455/05, Velvet & Steel Immobilien, tuomio 19.4.2007, Kok., s. I-3225, 14 kohta), komission esittämällä tulkinnalla rajoitettaisiin kuitenkin kyseistä vapautusta tavalla, jolle ei löydy tukea kyseisen säännöksen sanamuodosta. Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdassa ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan f alakohdassa käytetty ilmaisu ”liiketoimet – – jotka koskevat osakkeita” on riittävän laaja, jotta se ei rajoitu vain ammattimaiseen arvopaperikauppaan.

47 Jos komission puoltama tulkinta hyväksyttäisiin, pääosin samanlaisia liiketoimia kohdeltaisiin arvonlisäverotuksessa eri tavalla sen mukaan, ovatko ne osa verovelvollisen normaalia ja tavanomaista toimintaa vai eivät. Tällainen kohtelu olisi vastoin arvonlisäverojärjestelmän niitä tavoitteita, joiden mukaan on taattava oikeusvarmuus ja helpotettava arvonlisäveron soveltamiseen liittyviä toimia sillä tavoin, että kyseisen

liiketoimen objektiivinen luonne jätetään ottamatta huomioon vain poikkeustapauksissa (ks. vastaavasti asia C-4/94, BLP Group, tuomio 6.4.1995, Kok., s. I-983, 24 kohta).

48 Kyseisen vapautuksen ulottuvuuden osalta yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että liiketoimet, jotka koskevat osakkeita ja muita arvopapereita, ovat arvopaperimarkkinoilla toteutettuja liiketoimia, ja arvopaperikaupalla tarkoitetaan toimia, joilla osapuolten oikeudellista ja taloudellista tilannetta muutetaan (ks. vastaavasti asia C-2/95, SDC, tuomio 5.6.1997, Kok., s. I-3017, 72 ja 73 kohta). Näin ollen kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdassa oleva ilmaisu ”liiketoimet – – jotka koskevat arvopapereita” käsittää liiketoimet, joilla voidaan luoda, muuttaa tai lakkauttaa oikeuksia ja velvollisuuksia, joita osapuolilla on arvopapereiden perusteella (asia C-235/00, CSC Financial Services, tuomio 13.12.2001, Kok., s. I-10237, 33 kohta).

49 Tästä seuraa, että 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdassa säädetty vapautus ei koske hallinnollisia, aineellisia tai teknisiä palveluja tai finanssialan tiedotustoimintaa, jotka eivät muuta oikeudellista ja taloudellista tilannetta osapuolten välillä (ks. em. asia SDC, tuomion 66 kohta ja em. asia CSC Financial Services, tuomion 28 ja 30 kohta).

50 Sitä vastoin on todettava, että osakkeiden myynti muuttaa liiketoimen osapuolten oikeudellista ja taloudellista tilannetta. Siltä osin kuin tämä toimi kuuluu arvonlisäveron soveltamisalaan, kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdassa ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan f alakohdassa säädettyä vapautusta sovelletaan näin ollen siihen.

51 Tätä tulkintaa tukee yhteisöjen tuomioistuimen vakiintunut oikeuskäytäntö, jonka mukaan kuudennen direktiivin soveltamisalaan kuuluvia mutta tämän direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdan mukaisesti arvonlisäverosta vapautettuja liiketoimia ovat erityisesti sellaiset liiketoimet, jotka koskevat osakkeita, yhtiö- ja yhteenliittymäosuuksia, obligaatioita ja muita arvopapereita ja joilla pyritään saamaan jatkuvaluonteisia tuloja toiminnasta, joka menee pelkkää arvopapereiden hankkimista ja myyntiä pidemmälle (ks. erityisesti em. asia Kretztechnik, tuomion 20 kohta). Kuten tämän tuomion 31 kohdassa on todettu, näin on erityisesti sellaisten toimien osalta,

jotka on suoritettu arvopaperikauppaa koskevana liiketoimintana tarkoituksin osallistua suoraan tai epäsuorasti osakkuuden hankinnan kohteena olevien yhtiöiden hallinnointiin tai joita on pidettävä verollisen toiminnan välittömänä, pysyvänä ja välttämättömänä jatkeena (ks. erityisesti em. asia Harnas & Helm, tuomion 16 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja em. asia EDM, tuomion 59 kohta).

52 Esillä olevassa asiassa SKF:n toteuttama osakkeiden myynti menee pelkkää arvopapereiden myyntiä pidemmälle ja tarkoittaa SKF:n osallistumista tytäryhtiön ja osakkuusyhtiön hallinnointiin. Lisäksi on ilmeistä, että pääasiassa kyseessä oleva osakkeiden myynti myös liittyy välittömästi SKF:n verolliseen taloudelliseen toimintaan ja on sen kannalta välttämätöntä. Tästä seuraa, että tämä toimi on vapautettu arvonlisäverosta sekä kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdan että direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan f alakohdan nojalla.

53 Näin ollen toiseen kysymykseen on vastattava, että pääasian kohteena olevan kaltainen osakkeiden luovutus on vapautettava arvonlisäverosta kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdan ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan f alakohdan nojalla.

Kolmas kysymys

54 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti, voiko oikeus vähentää osakkeiden luovutuksen yhteydessä hankituista palveluista maksettu arvonlisävero syntyä kuudennen direktiivin 17 artiklan, sellaisena kuin se on muutettuna saman direktiivin 28 f artiklan 1 kohdassa, 1 ja 2 kohdan sekä direktiivin 2006/112 168 artiklan nojalla sillä perusteella, että näiden palvelujen kustannukset ovat osa verovelvollisen yleiskuluja.

55 Aluksi on muistutettava, että kuudennen direktiivin 17–20 artiklassa säädetty vähennysoikeus kuuluu erottamattomasti arvonlisäverojärjestelmään eikä sitä lähtökohtaisesti voida rajoittaa. Sitä sovelletaan välittömästi kaikkeen arvonlisäveroon, joka on tullut maksettavaksi aikaisemmissa vaihdannan vaiheissa suoritettujen liiketoimien yhteydessä (ks. erityisesti em. asia Kretztechnik, tuomion 33 kohta; asia C-437/06, Securenta, tuomio 13.3.2008, Kok., s. I-1597, 24 kohta ja asia C-102/08, SALIX Grundstücks-Vermietungsgesellschaft, tuomio 4.6.2009, Kok., s. I-4629, 70 kohta).

56 Vähennysjärjestelmällä pyritään nimittäin vapauttamaan elinkeinonharjoittaja kokonaan sen kaiken taloudellisen toiminnan yhteydessä maksamasta tai maksettavasta arvonlisäverosta. Yhteinen arvonlisäverojärjestelmä takaa näin ollen kaiken taloudellisen toiminnan verorasituksen neutraalisuuden tämän toiminnan tarkoituksesta tai tuloksesta riippumatta edellyttäen, että kyseinen toiminta itsessään on lähtökohtaisesti arvonlisäverollista (ks. erityisesti asia C-137/02, Faxworld, tuomio 29.4.2004, Kok., s. I-5547, 37 kohta; em. asia Inverstrand, tuomion 22 kohta; em. asia Securenta, tuomion 25 kohta ja em. asia SALIX Grundstücks-Vermietungsgesellschaft, tuomion 71 kohta).

57 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tietyn aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa toteutetun liiketoimen ja yhden tai useamman myöhemmässä vaihdannan vaiheessa toteutetun vähennykseen oikeuttavan liiketoimen välillä on periaatteessa oltava suora ja välitön yhteys, jotta verovelvollisella olisi oikeus vähentää ostoihin sisältyvä arvonlisävero ja jotta olisi mahdollista määrittää vähennysoikeuden laajuus (ks. asia C-98/98, Midland Bank, tuomio 8.6.2000, Kok., s. I-4177, 24 kohta; em. asia Abbey National, tuomion 26 kohta ja em. asia Inverstrand, tuomion 23 kohta). Aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa hankituista tavaroista tai palveluista maksetun arvonlisäveron vähennysoikeus edellyttää, että näiden tavaroiden tai palveluiden hankintakulut kuuluvat niihin osiin, joista myöhemmässä vaihdannan vaiheessa suoritettujen verollisten ja vähennykseen oikeuttavien liiketoimien hinta muodostuu (ks. em. asia Cibo Participations, tuomion 31 kohta; em. asia Kretztechnik, tuomion 35 kohta; em. asia Inverstrand, tuomion 23 kohta ja em. asia Securenta, tuomion 27 kohta).

58 Verovelvolliselle myönnetään kuitenkin vähennysoikeus myös, vaikka tietyn aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa toteutetun liiketoimen ja yhden tai useamman myöhemmässä vaihdannan vaiheessa toteutetun vähennykseen oikeuttavan liiketoimen välillä ei ole suoraa ja välitöntä yhteyttä, kun kyseessä olevien palvelujen kustannukset ovat osa verovelvollisen yleiskuluja ja sellaisinaan osia, joista yhtiön tarjoamien tuotteiden tai palvelujen hinta muodostuu. Tällaisilla kustannuksilla nimittäin on suora ja välitön yhteys verovelvollisen koko taloudelliseen toimintaan

(ks. erityisesti em. asia Midland Bank, tuomion 23 ja 31 kohta; em. asia Abbey National, tuomion 35 kohta; em. asia Kretztechnik, tuomion 36 kohta ja em. asia Inverstrand, tuomion 24 kohta).

59 Sitä vastoin silloin, kun verovelvollisen hankkimilla tavaroilla tai palveluilla on yhteys verosta vapautettuun toimintaan tai ne eivät kuulu arvonlisäveron soveltamisalaan, veroa ei suoriteta myynneistä eikä ostoihin sisältyvää veroa voida vähentää (ks. vastaavasti asia C-184/04, Uudenkaupungin kaupunki, tuomio 30.3.2006, Kok., s. I-3039, 24 kohta; asia C-72/05, Wollny, tuomio 14.9.2006, Kok., s. I-8297, 20 kohta ja asia C-515/07, Vereniging Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie, tuomio 12.2.2009, Kok., s. I-839, 28 kohta).

60 Tästä seuraa, että vähennysoikeuden olemassaolo määritetään niiden myöhemmässä vaihdannan vaiheessa toteutettujen liiketoimien perusteella, joihin aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa toteutetut liiketoimet kohdistuvat. Näin ollen vähennysoikeus on olemassa tapauksessa, jossa aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa toteutetulla arvonlisäverollisella liiketoimella on suora ja välitön yhteys yhteen tai useampaan myöhemmässä vaihdannan vaiheessa toteutettuun vähennykseen oikeuttavaan liiketoimeen. Mikäli näin ei ole, on tutkittava, ovatko aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa hankittujen tavaroiden tai palvelujen hankintakulut osa verovelvollisen koko taloudelliseen toimintaan liittyviä yleiskuluja. Molemmissa edellä mainituissa tapauksissa suoran ja välittömän yhteyden olemassaolo edellyttää, että aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa hankittujen palvelujen kustannukset sisältyvät joko tiettyjen myöhemmässä vaihdannan vaiheessa toteutettujen liiketoimien hintaan tai verovelvollisen taloudellisen toimintansa yhteydessä tarjoamien tavaroiden tai palvelujen hintaan.

61 Esillä olevassa asiassa ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin luonnehtii SKF:n hankkimiin palveluihin liittyviä kustannuksia yhtäältä osakkeiden luovutukseen ”suoraan liittyviksi” kustannuksiksi ja toisaalta osaksi SKF:n koko taloudelliseen toimintaan liittyviä yleiskuluja.

62 Tämän osalta on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyn asiakirja-aineiston perusteella ei ole mahdollista määrittää, onko näillä kustannuksilla tämän tuomion 57 ja 58 kohdassa viitatussa oikeuskäytännössä tarkoitettu suora ja välitön yhteys suunniteltuihin osakkeiden luovutuksiin tai SKF:n koko taloudelliseen toimintaan, koska ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan näiden liiketoimien tarkoituksena oli varojen kerääminen konsernin muiden toimintojen rahoitta-

miseksi. Jotta voidaan todeta, onko kyseessä tällainen suora ja välitön yhteys, on selvitettävä, voidaanko kyseiset kustannukset sisällyttää niiden osakkeiden hintaan, jotka SKF aikoo luovuttaa, tai kuuluvatko ne vain niihin osiin, joista SKF:n tuotteiden hinta muodostuu.

63 Koska yhteisöjen tuomioistuimella ei ole EY 234 artiklan nojalla vireille pannussa menettelyssä toimivaltaa arvioida tai luonnehtia ennakkoratkaisukysymyksiin liittyviä tosiseikkoja, ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen asiana on soveltaa suoraa ja välitöntä yhteyttä edellyttävää arviointiperustetta pääasian tosiseikkoihin ja ottaa huomioon kaikki olosuhteet, joissa kysymyksessä olevat liiketoimet ovat tapahtuneet (ks. vastaavasti em. asia Midland Bank, tuomion 25 kohta).

64 Jotta viimeksi mainitulle tuomioistuimelle voidaan antaa hyödyllinen vastaus, on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut useaan kertaan, että eri rahoitusliiketoimia varten käytetyistä neuvontapalveluista maksettu arvonlisävero on vähennyskelpoinen sillä perusteella, että nämä palvelut voitiin kohdistaa suoraan verovelvollisten taloudelliseen toimintaan (ks. erityisesti em. asia Midland Bank, tuomion 31 kohta; em. asia Abbey National, tuomion 35 ja 36 kohta; em. asia Cibo Participations, tuomion 33 ja 35 kohta; em. asia Kretztechnik, tuomion 36 kohta ja em. asia Securenta, tuomion 29 ja 31 kohta).

65 On totta, että toisin kuin pääasiassa, myöhemmässä vaihdannan vaiheessa toteutetut osakkeita koskevat liiketoimet eivät edellä mainituissa asioissa kuuluneet arvonlisäveron soveltamisalaan. Kuten käy kuitenkin ilmi tämän tuomion 28 ja 30 kohdassa viitatusta oikeuskäytännöstä, pääasiallinen ero näiden liiketoimien ja toisaalta arvonlisäveron soveltamisalaan kuuluvien mutta tästä verosta vapautettujen liiketoimien oikeudellisessa luonnehdinnassa koskee sitä, osallistuuko verovelvollinen yhtiö niiden yhtiöiden hallinnointiin, joista osuuksien hankkiminen tapahtui, vai ei.

66 Jos kuitenkin evättäisiin oikeus vähentää aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa maksettu arvonlisävero neuvontakuluista, jotka liittyvät osakkeiden luovutukseen, joka on vapautettu verosta, sillä perusteella, että sen yhtiön, jonka osakkeet luovutetaan, hallinnointiin osallistutaan, ja myönnettäisiin tämä vähennysoikeus tällaisista kuluista, jotka liittyvät osakkeiden luovutukseen, joka ei kuulu arvonlisäveron

soveltamisalaan, sillä perusteella, että ne ovat verovelvollisen yleiskuluja, tämä johtaisi objektiivisesti samanlaisten liiketoimien erilaiseen verokohteluun, mikä olisi vastoin verotuksen neutraalisuuden periaatetta.

67 Tämän osalta yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että verotuksen neutraalisuuden periaatteen, joka on yhteisen arvonlisäverojärjestelmän perustavanlaatuinen periaate, vastaista on yhtäältä se, että samankaltaisten ja siis keskenään kilpailevien palvelujen suorittamista kohdellaan arvonlisäverotuksessa eri tavoin (ks. erityisesti asia C-498/03, Kingscrest Associates ja Montecello, tuomio 26.5.2005, Kok., s. I-4427, 41 kohta; asia C-246/04, Turn- und Sportunion Waldburg, tuomio 12.1.2006, Kok., s. I-589, 33 kohta ja asia C-409/04, Teleos ym., tuomio 27.9.2007, Kok., s. I-7797, 59 kohta), sekä toisaalta se, että samoja liiketoimia suorittavia taloudellisia toimijoita kohdellaan arvonlisäverotuksessa eri tavalla (ks. erityisesti asia C-216/97, Gregg, tuomio 7.9.1999, Kok., s. I-4947, 20 kohta ja asia C-288/07, Isle of Wight Council ym., tuomio 16.9.2008, Kok., s. I-7203, 42 kohta).

68 Tästä seuraa, että jos osakkuuksien luovutuksiin liittyvien neuvontakulujen katsotaan olevan osa verovelvollisen yleiskuluja tapauksessa, jossa luovutus itsessään ei kuulu arvonlisäveron soveltamisalaan, sama verokohtelu on hyväksyttävä, jos luovutus luokitellaan arvonlisäverosta vapautetuksi liiketoimeksi.

69 Tätä tulkintaa tukee kuudennella direktiivillä perustetun yhteisen järjestelmän tavoite, jona on erityisesti taata verovelvollisille yhdenvertainen kohtelu (ks. erityisesti asia C-281/91, Muys' en De Winter's Bouw- en Aannemingsbedrijf, tuomio 27.10.1993, Kok., s. I-5405, 14 kohta). Tätä periaatetta ei näet kunnioitettaisi, jos konsernin emoyhtiöltä olisi kannettava veroa sen taloudelliseen toimintaan kuuluvan osakkeiden myynnin yhteydessä aiheutuneista kustannuksista, kun taas holdingyhtiöllä, joka toteuttaa saman toimen arvonlisäveron soveltamisalan ulkopuolella, olisi oikeus vähentää samoihin kustannuksiin sisältyvä arvonlisävero sillä perusteella, että ne ovat osa sen koko taloudelliseen toimintaan kuuluvia yleiskuluja.

70 Muunlaisesta tulkinnasta seuraisi, että taloudellinen toimija joutuisi taloudellisessa toiminnassaan kantamaan arvonlisäveron rasitteen ilman, että kyseisellä toimijalla olisi mahdollisuutta vähentää sitä (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-110/98–147/98, Gabalfrisa ym., tuomio 21.3.2000, Kok., s. I-1577, 45 kohta ja em. asia Abbey National, tuomion 35 kohta).

71 Pääasian osalta on todettava, että vaikka onkin totta, kuten Skatteverket ja Ruotsin, Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ovat perustellusti todenneet, että osakkeiden luovutus, joka on vapautettu arvonlisäverosta, ei saa aikaan vähennysoikeutta, tämä tulkinta pätee kuitenkin vain, jos voidaan osoittaa, että aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa hankittujen palvelujen ja myöhemmässä vaihdannan vaiheessa tehtävän verosta vapautetun osakkeiden luovutuksen välillä on suora ja välitön yhteys. Jos sitä vastoin tällainen yhteys puuttuu ja aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa toteutettujen liiketoimien kustannukset on sisällytetty SKF:n tuotteiden hintaan, aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa toteutetuista palveluista maksetun arvonlisäveron vähennyskelpoisuus pitäisi hyväksyä.

72 Lopuksi on muistutettava, että aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa rahoitusliiketoimien yhteydessä toteutetuista palveluista suoritetun arvonlisäveron vähennysoikeus syntyy, jos näillä liiketoimilla hankittu pääoma on kohdistettu asianomaisen taloudelliseen toimintaan. Lisäksi aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa suoritettuihin palveluihin liittyvillä kuluilla on suora ja välitön yhteys verovelvollisen taloudelliseen toimintaan, jos ne voidaan kohdistaa yksinomaan myöhemmässä vaihdannan vaiheessa toteutettuun taloudelliseen toimintaan ja ovat vain kyseiseen toimintaan kuuluvien liiketoimien hinnan osatekijöitä (ks. em. asia Securenta, tuomion 28 ja 29 kohta).

73 Edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että oikeus vähentää osakkeiden luovutuksen yhteydessä hankituista palveluista maksettu arvonlisävero syntyy kuudennen direktiivin 17 artiklan, sellaisena kuin se on muutettuna saman direktiivin 28 f artiklan 1 kohdassa, 1 ja 2 kohdan sekä direktiivin 2006/112 168 artiklan nojalla, jos aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa toteutettuihin palveluihin liittyvien kustannusten ja verovelvollisen koko taloudellisen toiminnan välillä on suora ja välitön yhteys. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on selvitettävä, ottaen huomioon kaikki olosuhteet, joissa pääasiassa kysymyksessä olevat liiketoimet ovat tapahtuneet, voidaanko kyseiset kustannukset sisällyttää myytyjen osakkeiden hintaan tai ovatko ne vain verovelvollisen taloudelliseen toimintaan kuuluvien liiketoimien hinnan osatekijöitä.

Neljäs kysymys

74 Neljännellä kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti, voiko edellisiin kysymyksiin annettavan vastauksen kannalta olla merkitystä sillä, että osakkeiden luovutus suoritetaan useilla peräkkäisillä toimilla.

75 Tämän osalta on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että kuudennen direktiivin mukainen taloudellisen toiminnan käsite ei välttämättä tarkoita pelkästään yhtä toimenpidettä, vaan taloudellinen toiminta voi muodostua useasta peräkkäisestä toimenpiteestä (ks. asia 268/83, Rompelman, tuomio 14.2.1985, Kok., s. 655, Kok. Ep. VIII, s. 85, 22 kohta ja asia C-32/03, Fini H, tuomio 3.3.2005, Kok., s. I-1599, 21 kohta).

76 Lisäksi, kuten Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on todennut perustellusti, objektiivisesti samankaltaisten liiketoimien erilainen kohtelu olisi vastoin yhteiseen arvonlisäverojärjestelmään olennaisesti kuuluvia verotuksen neutraalisuuden periaatetta, sellaisena kuin siihen on viitattu edellä tämän tuomion 67 kohdassa, sekä oikeusvarmuuden periaatetta.

77 Yhteisöjen tuomioistuin on usean kerran huomauttanut oikeusvarmuuden periaatteen osalta, että yhteisön lainsäädännön on oltava yksiselitteistä ja yksityisten oikeussubjektien on voitava ennakoida sen soveltaminen (ks. erityisesti asia C-301/97, Alankomaat v. neuvosto, tuomio 22.11.2001, Kok., s. I-8853, 43 kohta ja asia C-255/02, Halifax ym., tuomio 21.2.2006, Kok., s. I-1609, 72 kohta). Oikeusvarmuuden periaatetta on noudatettava erityisen tiukasti silloin, kun kysymys on sellaisesta sääntelystä, joka saattaa saada aikaan taloudellisia rasitteita, jotta ne, joita asia koskee, voivat saada selville tarkasti, minkä laajuisia heille tällä tavoin asetetut velvollisuudet ovat (ks. em. asia Teleos ym., tuomion 48 kohta ja em. asia Isle of Wight Council ym., tuomion 47 kohta).

78 Tästä seuraa, että osakkeiden luovutusten verokohtelun on perustuttava kyseistä liiketoimea koskeviin objektiivisiin seikkoihin eikä kohtelu voi olla erilaista sen mukaan, suoritetaanko kyseinen liiketoimi yhdellä kertaa vai vaiheittain.

79 Näin ollen neljänteen kysymykseen on vastattava, että sillä, että osakkeiden luovutus suoritetaan useilla peräkkäisillä toimilla, ei ole merkitystä edellisiin kysymyksiin annettavan vastauksen kannalta.

Oikeudenkäyntikulut

80 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17.5.1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 10.4.1995 annetulla neuvoston direktiivillä 95/7/EY, 2 artiklan 1 kohtaa ja 4 artiklan 1 ja 2 kohtaa sekä yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY 2 artiklan 1 kohtaa ja 9 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kun emoyhtiö luovuttaa kaikki kokonaan omistamansa tytäryhtiön osakkeet sekä jäljellä olevan osuutensa aiemmin kokonaan omistamastaan osakkuusyhtiöstä ja kun emoyhtiö on suorittanut näille arvonlisäverollisia palveluja, luovutus on taloudellista toimintaa, joka kuuluu kyseisten direktiivien soveltamisalaan. Jos kuitenkin osakkeiden luovutus voidaan rinnastaa kuudennen direktiivin, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 95/7, 5 artiklan 8 kohdassa tai direktiivin 2006/112 19 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuun varallisuuskokonaisuuden tai sen osan luovutukseen ja jos kyseinen jäsenvaltio on valinnut näissä säännöksissä säädetyn mahdollisuuden, tämä liiketoimi ei ole arvonlisäverollista taloudellista toimintaa.

2) Pääasian kohteena olevan kaltainen osakkeiden luovutus on vapautettava arvonlisäverosta kuudennen direktiivin 77/388, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 95/7, 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdan ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan f alakohdan nojalla.

3) Oikeus vähentää osakkeiden luovutuksen yhteydessä hankituista palveluista maksettu arvonlisävero syntyy kuudennen direktiivin 77/388 17 artiklan, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 95/7, 1 ja 2 kohdan sekä direktiivin 2006/112 168 artiklan nojalla, jos aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa toteutettuihin palveluihin liittyvien kustannusten ja verovelvollisen koko taloudellisen toiminnan välillä on suora ja välitön yhteys. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on selvitettävä, ottaen huomioon kaikki olosuhteet, joissa pääasiassa kysymyksessä olevat liiketoimet ovat tapahtuneet, voidaanko kyseiset kustannukset sisällyttää myytyjen osakkeiden hintaan tai ovatko ne vain verovelvollisen taloudelliseen toimintaan kuuluvien liiketoimien hinnan osatekijöitä.

4) Sillä, että osakkeiden luovutus suoritetaan useilla peräkkäisillä toimilla, ei ole merkitystä edellisiin kysymyksiin annettavan vastauksen kannalta.

Allekirjoitukset